

**Мукачівський державний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Київський університет імені Бориса Грінченка
НВК «Дошкільний навчальний заклад - загальноосвітня школа І ступеня –
гімназія»
м. Мукачево**

Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
17-18 травня 2017 року**

УДК 159.9:37(043.2)
П 86

*Рекомендовано до друку
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «15» травня 2017 р.)*

Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17-18 травня 2017 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2017. – 251 с.

ISBN 978-617-7495-07-8

У збірнику представлено тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі». Учасниками конференції обговорено питання розвитку психологічної освіти та психологічної практики в умовах євроінтеграції, розглянуто місце психології в системі наук та суспільному просторі, визначено умови становлення потенціалу особистості в освітньому просторі, окреслено психолого-педагогічні проблеми сучасної освіти та психологічний супровід учасників навчально-виховного процесу.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова), **Гоблик В.В.** – д.е.н., доцент, **Корнієнко І.О.** – к.психол.н., доцент, **Березовська Л.І.** – к.психол.н., доцент, **Барчі Б.В.** – к.психол.н., ст. викладач, **Воронова О.Ю.** – старший викладач, **Алмаші С.І.** – старший викладач.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ISBN 978-617-7495-07-8

© Мукачівський державний університет, 2017

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	8
БАБІЙ М. Ф. Контекстно-модульна підготовка психолога як запорука професійної ефективності.....	8
БАРЧІ Б. В. Розвиток професійного потенціалу фахівців у галузі психології.....	9
БАРЧІЙ М. С. Проблема формування мотиваційної сфери майбутнього психолога.....	11
БАРЧІЙ М. С., ОЛАШИН Є. В. Особливості професійного становлення майбутніх психологів.....	13
БЕРЕЗОВСЬКА Л. І. Деякі аспекти вивчення внутрішньоособистісних конфліктів.....	15
БЕРЕЗОВСЬКА Л. І., БОГАЙЧУК В. Ж. До питання діагностики психологічної готовності студентів до розв'язання конфліктів.....	17
ВЛАСЕНКО І. А. Формування конфліктологічної компетентності студентів в умовах інтеграції України в європейський освітній простір.....	19
ВОРОНОВА О. Ю. Професійна рефлексія як умова формування адекватної «Я-концепції» майбутнього вихователя.....	21
ГОШОВСЬКА Д. Т. Феноменологія дитячих страхів: психомалюнкova типологічна класифікація.....	23
ГОШОВСЬКИЙ Я. О. Сенсорно-деприваційний синдром: основні ознаки.....	25
КОРЕНЄВА Ю. П. Фрустрація як типова риса депривованої особистості: тренінговий підхід.....	27
КОРОЛЬЧУК М. С., ЧЕРНЕГА Н. С. Наукові підходи до вивчення іміджу освітньої установи: закордонний досвід.....	29
КОСТЮ С. Й., ХИМИНЕЦЬ А. В. Проблеми мотивації професійного становлення майбутніх психологів.....	31
КУТІШЕНКО В. П., ФОМЕНКО В. О. Психологічні аспекти конкурентоздатності сучасних вчителів.....	33
МИРОНЕЦЬ С. М. Сучасні проблеми психологічної допомоги та захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій та збройних конфліктів.....	35
ОСЬОДЛО В. І., ЗУБОВСЬКИЙ Д. С. Кількісний та якісний підхід до оцінювання посттравматичного зростання особистості.....	38
ПЕЛЕШЕНКО О. В. Психологічні засади анімалотерапії, як психотерапевтичного метода допомоги дітям.....	40
СУЛЯТИЦЬКИЙ І. В. Соціально-психологічна дезадаптація дітей у закладах інтернатного типу.....	42
УГРИН О. Г. Роль самодетермінації у самореалізації майбутніх професіоналів.....	43
ЩЕРБАН Т. Д., ФЕЛЬЦАН М. І. До проблеми формування професійної свідомості майбутніх психологів.....	45
ЩОТКА О. П. До проблеми підготовленості психологів до надання гендерно-орієнтованої допомоги.....	47
ЯМЧУК Т. Ю. Суб'єктивний досвід у процесі розвитку професійної самоідентичності.....	49
ЯМЧУК Т. Ю., СЬОМОЧКІН М. І. Розвиток професійної самоідентичності майбутніх психологів.....	51

РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУК ТА СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬНОМУ ПРОСТОРІ..... 53

АЛМАШІ С. І., ПОПОВИЧ Б. І. Психологічні аспекти конфліктності подружжя.....	53
БАЛЕЦЬКА Л. М. Вплив «токсичного середовища» на розвиток сучасної дитини....	55
БЕРЕЗОВСЬКА Л. І., ГОЩАР Б. І. До питання дослідження чинників кар'єрних орієнтацій особистості.....	56
БОХОНКОВА Ю. О. Психологічні умови розвитку компетентності особистості.....	58
БРЕЦКО І. І. Прояв емоційного вигорання працівників у сфері «людина-людина»....	60
ВАРГА В. С. Особистісно орієнтована підготовка майбутніх психологів у ВНЗ.....	62
ВАСИЛЕЦЬ Н. М. Аналіз змістових характеристик структурних компонентів довіри в освітньому просторі.....	64
ВІЗНЮК Ю. М. Психологічна специфіка кризи особистісної ідентичності: теоретичні засади.....	66
ГАЛАС І. І. Особистісний розвиток осіб з різним рівнем тривожності.....	68
ГОБЛИК В. В. Проблеми дослідження синдрому емоційного вигорання менеджерів.....	70
ЖОВНЕР В. Ю. Аналіз теоретико-методичних підходів дослідження конкурентоспроможності особистості та її детермінант в іноземній літературі.....	72
КОРНІЄНКО І. О. Розвиток опанувальних ресурсів як шлях подолання кризових ситуацій.....	74
КОРОЛЬЧУК В. М., КУШНІРЕНКО К. О. Порівняльний аналіз спеціалістів банківської сфери із низьким, середнім та високим рівнем ефективності діяльності...	76
МАРЦЕНЮК М. О. Психологічні особливості підготовки молоді до шлюбу та сімейного життя.....	78
МРАКА Н. М. Мотиваційні риси творчої особистості.....	80
СОФІЛКАНИЧ Н. О. Компоненти психологічної готовності до створення сім'ї у період ранньої дорослості.....	82
ФОРДЗІОН Ю. І. Психологічна природа комфортності взуття в контексті взаємодії між відчуттям, сприйняттям та пізнанням.....	84
ХРИСТУК О. Л. Особливості психологічної реабілітації бійців із втраченими кінцівками.....	86
ШТИХ І. І. Емоційний розвиток майбутніх психологів у процесі професійної підготовки.....	88
ЮРКОВ О. С., КОНДРАЦЬКА К. В. Історія дослідження мотиваційної сфери підлітка.....	90

РОЗДІЛ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ..... 92

АЛМАШІЙ І. І. Поведінково-діяльнісна компонента у формуванні екологічної свідомості особистості.....	92
АЛМАШІ С. І. До проблеми психологічної готовності педагогів до інноваційної діяльності.....	93
БРИЖАК Н. Ю., ПОШТАК М. В. Методична робота днз в умовах модернізації дошкільної освіти.....	95
ГОРБАНЬ Г. О. Готовність педагога до сучасної освітньої взаємодії.....	97
ГОРВАТ М. В., КАДАР А. П. Підготовка вихователів до формування толерантності у дітей дошкільного віку.....	99
ГОРВАТ М. В., ЮГАС А. В. Особливості виховання патріотизму у дітей	

дошкільного віку.....	101
ДОНЕЦЬ І. В. Психолого-педагогічні та філософські аспекти трансперсональних психотехнік.....	103
КАЛАУР С. М. Психолого-педагогічні аспекти організації та проведення комплексного моніторингового дослідження стану готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання професійних конфліктів.....	105
КЕРЕСТЕНЬ І. С., КОВАЧ А. І. Формування професійного самовизначення учнів засобами музейної педагогіки.....	107
КОРДУНОВА Н. О. Професійна спрямованість особистості сучасного вчителя.....	109
ЛАЛАК Н. В. Психолого-педагогічні особливості вербального оцінювання.....	111
МАКАРЧУК Н. О. Роль академічного дискурсу у сучасній освіті.....	113
МІЛІНЧУК В. І. Комунікативна компетенція як основа ефективної педагогічної діяльності сучасного вчителя.....	116
МОСЕЙЧУК Ю. Ю. Потреба формування високого рівня культури здоров'я у студентів факультетів фізичного виховання у психологічному контексті.....	118
МУДРАК І. А. Специфіка прояву шкільної тривожності в підлітків із загальноосвітньої школи та одностітків з пенітенціарного закладу.....	120
ПОДКОРИТОВА Л. О. Сприяння професійному розвитку майбутніх фахівців соціальної сфери за допомогою авторських розробок.....	122
СЕРГІЄНKOBA О. П. Рефлексія як механізм професіоналізації майбутніх психологів.....	124
СОРОКІНА О. А. Розвиток рефлексивних вмінь майбутніх психологів.....	126
ТОВКАНЕЦЬ Г. В. Освітня спрямованість методу проектів у навчально-виховному процесі початкової школи.....	128
ТОВКАНЕЦЬ Г. В., БЛАЖИН Н. П. Структурні компоненти готовності майбутнього вчителя початкової школи до правового виховання.....	130
ЩЕРБАН Г. В. Побудова продуктивних навчальних взаємовідносин.....	132
ЩЕРБАН Т. Д., ДЕМ'ЯН Я. Ю. Умови формування ціннісних орієнтацій протягом навчання у вузі.....	134
ЮРКОВ О. С. Розвиток особистості військовослужбовця у військовій діяльності.....	136
ЮРКОВ О. С., ПИНІВ С. В. Творчий потенціал вчителя як умова формування педагогічної майстерності.....	138
РОЗДІЛ IV. УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	140
БАРЧІ Б. В., ТИХОНЧУК В. Ю. Навчальна мотивація у становленні особистості....	140
БАРЧІ Б. В., ДЗЮБАЙЛО О. А. Інтернет-адикція як новий вид залежності.....	142
БАРЧІ Б. В., ЛАКАТОШ З. В. Вплив соціальних мереж на формування та розвиток особистості.....	144
БАРЧІ Б. В., ШЕЛЕМБА Г. М. Креативність як елемент становлення особистості в освітньому просторі.....	146
ВОРОНОВА О. Ю., ВАДЮНИК В. І. Вплив рівнів навчальної успішності на життєві плани старшокласників.....	148
ВОРОНОВА О. Ю., ДУЖАР М. В. Особливості пізнавальної діяльності студентів вищого навчального закладу.....	150
ДМИТРИЮК Н. С. Емпатія як психологічна передумова ефективної педагогічної взаємодії.....	152
ІВНАШКО О. Є. Неформальна освіта як засіб особистісного зростання майбутнього фахівця.....	154
ІВАНОВА В. В. Педагогічне спілкування як фактор оптимізації психологічного розвитку дошкільника.....	156

КАНЮКА І. О., СЕРДЮК Л. С. Театральні практики як умови інноваційного навчання.....	158
КОЖЕМ'ЯКІНА І. В. Реалізація індивідуально-особистісного підходу до розвитку особистості вчителя у післядипломній освіті.....	160
КОЦЬ М. О. Особливості професійного самовизначення та професійної орієнтації дітей з вадами психофізичного розвитку.....	162
ЛІБА О. М., ЗАСАНСЬКА А. В. Розвиток життєвих компетентностей учнів на уроках математики.....	164
ЛІБА О. М., ПРОДАН Н. І. Формування ціннісного ставлення до природи у молодшому шкільному віці.....	166
ЛІБА О. М., ЦІХІВСЬКА О. О. Залучення учнів початкової школи до дослідницької роботи на уроках математики.....	168
ЛІСНА-МІСЬКІВ Н. Є. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх медичних сестер-бакалаврів до професійної діяльності на засадах праксеологічного підходу.....	169
МЕШКО В. В. Психологічні аспекти економічної соціалізації студентів.....	171
МОРГУН А. В. Социально-психологические основы библиотечной деятельности....	173
МОРОЗ Ф. В. Вплив фізичного виховання на розвиток дітей дошкільного та шкільного віку.....	175
МОЧАН Т. М. Інноваційна діяльність педагога в процесі професійного становлення.....	177
ПОТАПЧУК Л. В. Екологічні знання в системі освіти та виховання зростаючої особистості.....	179
СТОЛЯРЧУК О. А. Професійні пріоритети майбутніх фахівців соціономічної сфери.....	181
ФЕНЧАК Л. М., БОРШОШ В. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності як важливої складової професійної готовності майбутнього вихователя ДНЗ.....	183
ХОМА О.М., ТОМЕЙ Р. І. Формування у першокласників знань про мову в процесі навчання грамоти.....	185
ШЕВЦОВА О. М. Аутопсихологічна компетентність як фактор особистісно-професійного розвитку майбутніх психологів.....	187
ЯКОВИЦЬКА Л. С. Змістовний аналіз особливостей психологічних механізмів самореалізації викладачів технічного університету.....	189
ЯМЧУК Т. Ю., ЧАКАВА М. А. Розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця.....	191
РОЗДІЛ V. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.....	193
АЛМАШІ С. І., МАРУШКА В. Я. До проблеми навчальної мотивації учнів підліткового віку.....	193
АЛМАШІ С. І., МАТІКО М. І. Психологічні особливості розвитку уваги дітей молодшого шкільного віку.....	195
АТРОЩЕНКО Т. О., ГАПАК М. І. Шляхи підвищення ефективності спільної роботи ДНЗ та сім'ї в розвитку особистості дитини.....	197
БАРЧІ Б. В., ОЛЬХОВСЬКА І. І. Агресивність і конфліктність у самоствердженні особистості підлітків.....	199
БАРЧІ Б. В., ПОРОХНАВЕЦЬ Ю. Е. ДНЗ як середовище формування іншомовної мовленнєвої компетенції.....	201
БОЙКО А. Т. Вплив психологічного клімату сім'ї на психічне здоров'я дитини.....	203
ВІЧАЛКОВСЬКА Н. К. Експресивна арт-терапія як засіб впливу на дітей з	

проблемами аутизму.....	205
ГРІНЧЕНКО М. В., ТАЙЗ В. В. Гармонійний розвиток особистості в дошкільному віці через психологічний вплив кольору.....	207
ІСАЄВИЧ С. І. Професійна підготовка майбутніх психологів до попередження труднощів особистісного становлення молодших школярів з невротичними ознаками.....	209
КОСТЮ С. Й., МИТРЮК В. Ю. Особливості підготовки молоді до створення сім'ї.....	211
КОЗИНЧУК О. С., СІВАЧЕК Н. В. Прояви агресивної поведінки молодшого школяра як наслідок дисгармонійних стосунків дітей і батьків.....	213
КУЗЬМА-КАЧУР М. І., ДОНІ М. С. Проблема формування ціннісного ставлення до природи в молодших школярів у сучасних педагогічних дослідженнях.....	215
ЛАВСЬКА А. М., ДЕКУНОВА З. В. Формування самоосвітньої компетентності як засіб реалізації особистості молодшого школяра.....	216
ЛЕМАК М. В. Дослідження соціально-психологічної компетенції практичних психологів шкіл.....	218
ЛИЧКО-ПАРУБОЧА О. В. Психологічний супровід дітей з ооп в умовах інклюзивного навчання у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах.....	220
МОСКАЛЬОВ М. В. Психологічні особливості особистісної інтеграції молодого педагога в освітнє середовище.....	222
ПЕРЛИК В. В. Компетентнісна особистість керівника навчального закладу в форматі реформування освіти.....	224
СИНІШИНА В. М. Кризова інтервенція як метод психологічної допомоги дітям, що пережили психотравмуючі події.....	226
СОЛОМКА Е. Т. Мотиваційні детермінанти виникнення самотності у процесі адаптації першокурсників до навчання у ВНЗ.....	228
ШАЛАБОНІНА С. С. Окремі питання дослідження психологічних особливостей підлітків із дистантних сімей.....	231
ШАПОЧКА Є. А. Вплив трудової міграції батьків на подальшу алкоголізацію дітей.....	233
ШЕЛЕВЕР О. В. Соціальна адаптованість важковиховуваних дітей.....	234
ЮРКОВ О. С., ЛИТКО Е. С. Конфлікти підлітків з батьками та способи виходу з конфліктів.....	236
ЮРКОВ О. С., ЛИТКО Е. С. Дослідження впливу дитячо-батьківських стосунків на успішність підлітків.....	238

цей різновид рефлексії концентрується на усвідомленні мотивів професійного вибору, фахового навчання та професійної спрямованості. Розвинена екзистенціональна рефлексія стає знаряддям конструктивного переживання й успішного вирішення криз фахового навчання студентів і базою для становлення професійної етики та толерантності. Також в перспективі саме цей різновид рефлексії уможливить превенцію професійних деформацій і деструкцій практикуючих психологів.

Таким чином, доречно розглядати рефлексію майбутніх психологів через призму багатогранності та поліфункціональності проявів. Пронизуючи практично всі аспекти професійного становлення майбутніх психологів, рефлексія набуває інтегрального змісту, трансформується у рефлексивність як вагому професійно значущу якість особистості та стає підґрунтям для формування професійної ідентичності.

Література:

1. Заїка Є. Рефлексивність особистості як предмет психологічного пізнання / Є.В. Заїка, О.І. Зимовін // Психологія і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 90-97.
2. Семенов И.Н. Рефлексия в организации творческого мышления и саморазвития личности / И.Н. Семенов, С.Ю. Степанов // Вопросы психологии. – 1983. – №2. – С. 35-42.

УДК 378:159.923.2

*Сорокіна Олена Анатоліївна
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСИВНИХ ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Запровадження особистісно орієнтованої парадигми вищої освіти цілком відповідає специфіці підготовки студентів соціономічних напрямів, коли безпосереднім засобом професійної діяльності постає особистість фахівця. Низка дослідників, як вітчизняних так і зарубіжних, визнає рефлексивні уміння як одні з провідних у діяльності психолога. Особливий інтерес викликає феномен професійної рефлексії та її зв'язок із подальшою професіоналізацією фахівців.

Відсутність загальноприйнятої дефініції рефлексії значно ускладнює розробку обґрунтованої навчальної технології формування рефлексивних вмінь у студентів майбутніх психологів. Крім того, процес рефлексії вимагає певної зрілості особистості студента, готової до цілеспрямованої та інтелектуально складної роботи щодо самоспостереження та самоаналізу.

Метою є висвітлення та аналіз результатів емпіричного дослідження рівня здатності до рефлексії у студентів-майбутніх психологів.

В якості основного інструментарію дослідження було використано продукти діяльності студентів (есе, самозвіти), які аналізувалися за допомогою контент-аналізу. Досліджувані – 173 студенти перших курсів денної форми навчання спеціальності «Психологія» та «Практична психологія».

Результати дослідження. І.Й.Гуткіна вказує, що сенситивним періодом для формування рефлексії є підлітковий вік [1]. Але юнацький вік, на який припадає навчально-професійна діяльність студентів, є сприятливим для формування саме професійної рефлексії. Починаючи вже з першого курсу руйнуються ідеалізовані, обмежені уявлення про психологію як професію і психолога зокрема. Активне знайомство з психодігностичним інструментарієм, який студент застосовує в першу чергу до себе, необхідність інтерпретації отриманих даних, перші спроби спостереження за собою та іншими людьми через призму психологічних знань – все це спонукає до розвитку рефлексивних умінь.

Наші дослідження не узгоджуються з думкою Резван О.О., що на молодших курсах студенти набувають особистісної рефлексивної позиції, а на старших курсах професійно-рефлексивної [2, с.206]. На наш погляд, ці процеси дуже тісно пов'язані, особливо у студентів, які відповідально та виважено поставилися до вибору своєї майбутньої професії. Досліджуючи власні психічні властивості, студенти постійно приміряють їх до діяльності психолога. Такі студенти особливо чутливі і іноді занадто критичні до власних рис, які на їх думку не відповідають образу справжнього психолога. До таких рис вони відносять надмірну емоційну вразливість, низьку стресостійкість, поганий самоконтроль, недостатній рівень абстрактно-логічного мислення, обмежений словниковий запас, нестачу комунікативних вмінь. Переважна більшість студентів визнає необхідність кропіткої самотійної роботи та усвідомлює потребу у саморозвитку задля підвищення своєї професійної компетентності. Частина студентів, враховуючи власні схильності і здібності, визначається із сферою професійної діяльності (робота з дітьми, клінічна психологія, консультативна робота). Невизначеність щодо майбутньої професійної діяльності спостерігається у студентів, які або випадково потрапили на цю спеціальність і використовують навчання як час для роздумів, або таких, які вважають отримання диплому психолога лише першим кроком свого професійного становлення.

Висновки. Розвиток рефлексивних умінь є невід'ємною складовою підготовки майбутніх психологів. Активний розвиток рефлексії відбувається разом із трансформацією уявлень про психологію як науку і діяльність психолога як фахівця. Розвиток особистісної та професійної рефлексії тісно пов'язані між собою в процесі навчання. Бракує ефективної технології розвитку рефлексивних умінь для студентів соціономічних напрямів підготовки.

Література

1. Гуткіна Н.И. Личностная рефлексия в подростковом возрасте: дисс...канд. пс. наук: 19.00.07 / Нина Иосифовна Гуткіна. – М. 1983. – 24 с.

2. Резван О.О. Етапи формування професійної рефлексії майбутніх учителів у процесі навчання у ВНЗ / О.О. Резван / – зб. наук пр. «Педагогіка та психологія». – Харків, 2016. – Вип.54. – С. 204-211.

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Київський університет імені Бориса Грінченка
НВК «Дошкільний навчальний заклад -
загальноосвітня школа І ступеня – гімназія» м. Мукачево

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

Сорокіна Олена Анатоліївна

**прийняв(ла) участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції
«Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості
в освітньому просторі»**

**Голова організаційного комітету, ректор
Мукачівського державного університету,
доктор психологічних наук, професор**

**17-18 травня 2017 р.,
м. Мукачево**

Т.Д. Щербан

